

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.13.1.2024

Pan
Jacek Chudy
Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi
ul. Jana Matejki 16, 91-402 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/094 – Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana Kierownik jednostki kontrolowanej	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi ¹ , 91-402 Łódź, ul. Jana Matejki 16 - Jacek Chudy ² – Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi od dnia 1 marca 2024 r. ³ Pełniący obowiązki Dyrektora RDLP w Łodzi od dnia 1 lutego 2024 r. ⁴ - Dariusz Pieniak- Dyrektor RDLP w Łodzi od dnia 28 stycznia 2022 r. do dnia 30 stycznia 2024 r. ⁵ oraz od dnia 7 grudnia 2015 r. do dnia 28 grudnia 2021 r. ⁶ - Szymon Nowak - Dyrektor RDLP w Łodzi od dnia 28 grudnia 2021 r. do dnia 28 stycznia 2022 r. ⁷ (akta kontroli str.: 2-9)
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania inicjujące, koordynujące oraz nadzorcze zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2024 do dnia zakończenia kontroli ⁸ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mogących mieć wpływ na ocenę realizacji kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.
Kontroler	Marek Tarnawski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/78/2024 z 19 czerwca 2024 r. (akta kontroli str.: 1)

¹ Dalej również: RDLP w Łodzi.

² Dalej również: Dyrektor RDLP w Łodzi.

³ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 1.03.2024 r. znak: GK.1100.061.2024.

⁴ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 1.02.2024 r. znak: GK.1100.25.2024.

⁵ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.01.2022 r. znak GK.1100.7.2022 oraz z dnia 30.01.2024 r. znak GK.1102.46.2024.

⁶ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 7.12.2015 r. znak GK.1100.72.2015 oraz z dnia 28.12.2021 r. znak GK.1102.88.2021.

⁷ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.12.2021 r. znak: GK.1100.86.2021 oraz z dnia 28.01.2022 r. znak GK.1102.10.2022.

⁸ 07.10.2024 r.

⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna¹⁰ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą RDLP w Łodzi podejmowała zadania zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych. W Dyrekcji funkcjonowały wydziały, których zakres działalności obejmował zadania z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatu. Wszyscy pracownicy merytoryczni RDLP w Łodzi posiadali odpowiednie wykształcenie, uzupełniane stosownymi kursami i szkoleniami. Natomiast żaden z pracowników nie został przeszkolony z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu¹¹, którego zakres i tematyka uwzględniałyby zmiany przepisów rozporządzenia z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹².

W okresie objętym kontrolą Dyrektor RDLP w Łodzi zlecił do podmiotu zewnętrznego opracowanie projektów Planów Urządzania Lasu¹³ dla sześciu Nadleśnictw¹⁴ w terminach wynikających z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzania lasu, uproszczonego planu urządzania lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu¹⁵. RDLP w Łodzi zapewnił także możliwość udziału społeczeństwa oraz właściwych instytucji zewnętrznych w procesie tworzenia PUL¹⁶, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i ocenach oddziaływania na środowisko¹⁷ oraz wewnętrznymi procedurami¹⁸. Za nieprawidłowe NIK uznała działanie Dyrektora RDLP w Łodzi polegające na wskazaniu w Podsumowaniach – o których mowa w art. 55 ust. 3 ustawy ooś – dotyczących projektów PUL dla Nadleśnictw: Gostynin, Skierniewice, Brzeziny na pozytywną opinię Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi¹⁹, podczas gdy Dyrektor RDOŚ zaopiniował te projekty poprzez wniesienie uwag. W PUL dla Nadleśnictw: Gostynin i Skierniewice uwagi wniesione przez Dyrektora RDOŚ zostały uwzględnione, natomiast uwagi dotyczące PUL dla Nadleśnictwa Brzeziny – pomimo deklaracji zawartej w Podsumowaniu – nie zostały w pełni uwzględnione w ostatecznie przyjętym dokumencie. PUL zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw środowiska po upływie od 224 do 352 dni od daty wygaśnięcia poprzednio obowiązujących PUL.

Dyrektor RDLP w Łodzi prowadził nadzór m.in. nad limitami maksymalnymi miąższościowych rozmiarów użytkowania lasu określonych w PUL, wykonaniem powierzchniowego użytkowania przedrębnych drzewostanów i wykonaniem miąższościowego etatu cięć w użytkowaniu przedrębnym. Dyrektor RDLP w Łodzi, zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach²⁰, wykonywał działania związane z zapobieganiem rozprzestrzeniania się w środowisku gatunków obcych wskazanych w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych²¹.

Dyrektor RDLP w Łodzi w wystarczającym stopniu sprawował również nadzór nad stanem m.in. dojazdów pożarowych w oparciu o opracowania Docelowej Sieci Drogowej Nadleśnictwa oraz nad planowaną rozbudową sieci tych dojazdów, poprzez

¹⁰ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

¹¹ Wymóg odbycia szkolenia określony został w Instrukcji przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych, wprowadzonej zarządzeniem nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 2019 r.

¹² Dz.U. z 2023 r. poz. 822, zw. dalej rozporządzeniem w sprawie ochrony przeciwpożarowej z 2010 r.; istotne zmiany nastąpiły w związku z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 lipca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. poz. 1620), które weszło w życie z dniem 17 sierpnia 2022 r.

¹³ Dalej: PUL.

¹⁴ Nadleśnictwa: Spała; Brzeziny; Gostynin; Skierniewice; Grotniki; Łąck.

¹⁵ Dz. U. z 2012 r. poz. 1302. (dalej: rozporządzenie ws. PUL).

¹⁶ Badanie na próbie PUL dla Nadleśnictwa Gostynin i Nadleśnictwa Skierniewice.

¹⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 – dalej: ustawa ooś.

¹⁸ Rozdział VI Instrukcji sporządzania projektu planu urządzania lasu dla nadleśnictw – załącznik Zarządzenie nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie instrukcji urządzania lasu.

¹⁹ Dalej: Dyrektor RDOŚ w Łodzi.

²⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 530.

²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1589.

weryfikację materiałów w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu przygotowanych przez wykonawcę PUL.

Natomiast w ograniczonym zakresie sprawował nadzór nad prawidłową realizacją przez Nadleśnictwa Brzeziny, Grotniki, Spała zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne

1a) W RDLP w Łodzi powołane zostały wydziały zajmujące się m.in. koordynacją oraz nadzorem nad realizacją zadań związanych z adaptacją gospodarki leśnej do zmian klimatycznych: a) Wydział Ochrony Lasu, którego zadaniem było przygotowanie, wspieranie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie ochrony lasu, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony przyrody. b) Wydział Zarządzania Zasobami Leśnymi mający za zadanie prowadzenia zagadnień z zakresu posiadania, urządzania lasu, ochrony gatunków rolnych i leśnych w tym wyłączenia z produkcji; c) Wydział Gospodarki Leśnej, który realizował m.in. zadania z zakresu merytorycznego przygotowania, wspierania, koordynowania oraz nadzorowania realizacji zadań w dziedzinach nasiennictwa i szkółkarstwa, hodowli i użytkowania lasu oraz zadrzewień. RDLP w Łodzi nadzorował 19 nadleśnictw²². Łączna powierzchnia nadzorowanych Nadleśnictw według stanu na koniec 2023 r. wynosiła 300.093,77 ha²³.

(akta kontroli, str.: 10-67; 1048-1052)

1b) W biurze RDLP w Łodzi według stanu na dzień 30 czerwca 2024 r. zatrudnionych było 57 pracowników²⁴, w tym 31 pracowników, których zakres czynności był merytorycznie związany z gospodarką leśną. Z wyżej wymienionej grupy, 28 pracowników miało ukończone studia wyższe na kierunku leśnictwo, pozostałych trzech pracowników ukończyło studia na kierunku budownictwo, administracja oraz finanse i bankowość. 17 pracowników ukończyło studia podyplomowe²⁵, 27 pracowników merytorycznych zajmujących się gospodarką leśną w RDLP w Łodzi odbyło szkolenia specjalistyczne²⁶. Pracownicy RDLP w Łodzi nie odbyli wymaganych przepisami szkoleń w zakresie w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów (więcej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli, str.: 1048-1052; 1058-1065; 1047; 1164-1201)

1.1c) Nadleśnictwa podległe RDLP w Łodzi prowadząc gospodarkę leśną realizowały m.in. następujące zadania adaptujące do zmian klimatycznych: zwiększanie różnorodności gatunkowej, strukturalnej i wiekowej drzewostanów; działania z zakresu małej retencji; ochrona siedlisk bagiennych; inicjowanie i wykorzystywanie odnowień naturalnych; zwiększanie odporności na stres o charakterze abiotycznym i biotycznym; przebudowa drzewostanów odznaczających się wysokim poziomem ryzyka powstawania szkód; ochrona przed skutkami działania czynników abiotycznych; ochrona przed chorobami infekcyjnymi; ograniczanie szkód

²² Nadleśnictwa: Belchatów, Brzeziny, Gostynin, Grotniki, Kolumna, Kutno, Łąck, Opoczno, Piotrków, Płock, Poddębice, Przedbórz, Radomsko, Radziwiłłów, Skierniewice, Smardzewice, Spała, Wieluń i Złoczew.

²³ Powierzchnia nadleśnictw na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą wynosiła odpowiednio: 2019 r.- 299.374,72 ha; 2020 r.- 299.470,57 ha; 2021 r.- 299.704,70 ha i na koniec 2022 r.-299.920,33 ha.

²⁴ Łączna liczba etatów RDLP w Łodzi, w tym Nadleśnictwa, biuro i zakład wynosiła 989.

²⁵ W tym dziesięciu pracowników ukończyło studia podyplomowe związane z gospodarką leśną (np. ocena oddziaływania na środowisko w procesie inwestycyjnym, ochrona przeciwpożarowa lasu, infrastruktura drogowa w lasach, zastosowanie systemów informacji przestrzennej w leśnictwie itp.) a siedmiu pracowników ukończyło studia podyplomowe w innych zakresach (m.in. administracji, zamówień publicznych, rachunkowości).

²⁶ M.in.: szacowania szkód łowieckich, bank danych o lasach, zamówienia publiczne z zakresu gospodarki leśnej, konsultacje społeczne przy Planach Urządzania Lasu.

wyrządzanych przez owady foliofagiczne; ograniczanie szkód wyrządzanych przez zwierzynę.

Działania krótko i długoterminowe, uwzględniające zachodzące zmiany klimatyczne, pozwalające adaptować gospodarkę leśną, które były wprowadzane i realizowane w nadzorowanych nadleśnictwach na terenie RDLP w Łodzi to:

1. Zwiększanie różnorodności gatunkowej drzewostanów poprzez m.in.:
 - zwiększenie udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych w uprawach, a także prowadzenie restytucji cisa pospolitego oraz próba odbudowy populacji jesionu wyniosłego,
 - tworzenie stref przejściowych, tzw. ekotonów,
 - inicjowanie i wykorzystanie powstających samorzutnie oraz istniejących odnowień naturalnych rodzimych gatunków drzew i krzewów leśnych,
 - prowadzenie cięć pielęgnacyjnych w sposób wspierający i zachowujący mieszany charakter na każdym etapie rozwoju drzewostanu począwszy od uprawy aż do drzewostanu dojrzałego,
 - zakładanie upraw testujących sosny i świerka w ramach programu testowania potomstwa.
2. Zwiększanie różnorodności strukturalnej i wiekowej drzewostanów poprzez m.in.:
 - wprowadzanie podsadzeń produkcyjnych, podszytów,
 - dolesianie luk i przerzedzeń,
 - zwiększenie wykorzystania złożonych cięć odnowieniowych, wpływających na złożoność struktury drzewostanów,
 - zakładanie, kształtowanie stref ekotonowych,
 - pozostawianie drzew biocenotycznych, kęp starodrzewów.
3. Zachowanie i zwiększenie wewnątrzgatunkowej zmienności genetycznej poprzez m.in.:
 - szerokie wykorzystywanie odnowień naturalnych oraz stosowanie długich okresów odnowienia,
 - na obszarach zagrożonych propagowanie selekcji populacyjnej oraz indywidualnej, ukierunkowanej przede wszystkim na odporność drzewostanów na szkodliwe czynniki,
 - wyselekcjonowanie pochodzeń i genotypów cennych gatunków drzew odznaczających się podwyższoną odpornością na działanie szkodliwych czynników abiotycznych i biotycznych, ze szczególnym uwzględnieniem odporności na suszę i wysokie temperatury,
 - utrzymanie dużej i różnorodnej bazy obiektów nasiennych,
 - zakładanie monolitów brzożowych na potrzeby przyszłej bazy nasiennej.
4. Zwiększanie odporności na stres o charakterze abiotycznym i biotycznym poprzez m.in.:
 - prowadzenie cięć pielęgnacyjnych (czyszczeń, trzebieży) ukierunkowanych przede wszystkim na popieranie drzew o największej żywotności i całkowicie zdrowych, bez oznak chorobowych i uszkodzeń mechanicznych, charakteryzujących się prawidłowym przebiegiem procesu oczyszczania, z uwzględnieniem potrzeby zachowania zróżnicowania gatunkowego drzewostanów,
 - prowadzenie trzebieży, a w uzasadnionych przypadkach także czyszczeń późnych, zgodnie z zasadą selekcji pozytywnej, wyrażającej się konsekwentnym usuwaniem drzew przeszkadzających w rozwoju wybranych drzew, stanowiących główny szkielet drzewostanu,
 - propagowanie osobników najbardziej odpornych w procesie rozmnażania, poprzez zbiór ich nasion i ich wykorzystywanie przede wszystkim do celów gospodarczych,

- zakładanie plantacji nasiennych z egzemplarzy i osobników o potwierdzonej w praktyce odporności i dużej zdolności adaptacyjnej oraz wykorzystywanie nasion z powyższych plantacji nasiennych przy tworzeniu nowych drzewostanów.
5. Przebudowa drzewostanów odznaczających się wysokim poziomem ryzyka powstania różnego rodzaju szkód poprzez m.in.:
- odrębne postępowanie hodowlane w drzewostanach na gruntach porolnych,
 - kompleksową (tj. uwzględniającą nie tylko stan obecny, ale również przewidywane kierunki zmian) analizę stabilności i identyfikacji najbardziej zagrożonych drzewostanów oraz opracowanie długofalowych programów profilaktycznej przebudowy tych drzewostanów, mającej na celu niedopuszczenie do powstania szkód oraz zastąpienie drzewostanów najbardziej zagrożonych drzewostanami lepiej zaadaptowanymi do aktualnych i przewidywanych warunków środowiskowych.
6. Niedopuszczanie do nadmiernego wzrostu zasobności drzewostanów poprzez m.in.:
- stosowanie trzebieży przekształceniowej w celu niedopuszczenia do nadmiernej akumulacji zapasów drzewnych oraz zróżnicowania struktury drzewostanów posiadających dolne warstwy,
 - optymalizację wieku rębności z uwzględnieniem składu gatunkowego, funkcji wiodącej, stabilności, produktywności.

Oprócz działań opisanych w Zasadach Hodowli Lasu, Instrukcji Ochrony Lasu i Instrukcji Urządzania Lasu²⁷ – które są realizowane podczas prowadzenia gospodarki leśnej przez Nadleśnictwa – w jednostkach organizacyjnych RDLP w Łodzi realizowane były programy rozwojowe, mające łagodzić skutki negatywnych zmian klimatycznych m.in.:

- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu, realizowany w latach 2016-2023, współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, składający się z następujących elementów:
 - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych, którego głównym celem było wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu w nizinnych ekosystemach leśnych,
 - projekt ochrona przeciwpożarowa, którego celem było zmniejszenie negatywnych skutków wywoływanych przez pożary w lasach oraz sprawne lokalizowanie źródła zagrożenia i minimalizowanie strat, a w dalszej perspektywie – zmniejszenie średniej powierzchni pożarów i rozszerzenie obserwacji obszarów leśnych, szczególnie w nadleśnictwach zakwalifikowanych do I kategorii zagrożenia pożarowego,
 - projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych, którego głównym celem była poprawa stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, występujących na obszarach Natura 2000, leżących na gruntach zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Kontynuacja Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu zaplanowana została na lata 2021-2027.

- Projekt „Lasy Węglowe”, to projekt wdrożeniowy w stosunku do pilotażowego projektu „Leśne Gospodarstwa Węglowe” (LGW), realizowanego przez Lasy Państwowe od 2017 r. i bazujący na jego wynikach. Projekt dotyczył realizacji działalności dodatkowej w gospodarce leśnej, wspomagającej pochłanianie

²⁷ Dalej: ZHL; IOL; IUL.

i akumulację CO₂ oraz udostępnienia do obrotu kredytów węglowych po uzyskaniu certyfikacji. Okres realizacji 2022-2055.

- Projekt Las Energii, którego głównym celem było przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych do atmosfery. Projekt ma przyczynić się do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych (OZE) w krajowym miksie energetycznym, poprawy bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz zapewnienia samowystarczalności energetycznej jednostek RDLP w Łodzi. Efekty projektu będą stanowić istotną wartość dodaną do podstawowej roli Lasów Państwowych, jaką jest zachowanie trwałości ekosystemów leśnych w Polsce. Okres realizacji 2021-2027.
- Projekt podnoszenia efektywności energetycznej budynków w PGL LP – ma celu poprawę efektywności energetycznej budynków zarządzanych przez jednostki RDLP w Łodzi oraz zwiększenie wykorzystania OZE do zaspakajania potrzeb energetycznych obiektów. Planowana modernizacja obiektów obniży ich zapotrzebowanie na energię elektryczną i ciepło a zastosowanie OZE pozwoli na częściowe lub całkowite zastąpienie energii pochodzącej ze źródeł kopalnych tzw. „zieloną energią”. Okres realizacji 2022-2030.

(akta kontroli str.: 1111-1163)

2. Realizacja zadań związanych z opracowaniem projektów planu urządzania lasu.

2a) W latach 2019-2024 RDLP w Łodzi zleciła podmiotom zewnętrznym opracowanie projektów PUL dla sześciu Nadleśnictw²⁸. Zlecenia sporządzenia planu następowały zgodnie z wymaganiami § 2 ust. 2 rozporządzenia ws. PUL, tj. nie później niż 15 miesięcy przed upływem okresu obowiązywania dotychczasowego planu urządzania lasu. Zastrzeżenia i uwagi RDLP w Łodzi były zgłaszane wykonawcom na bieżąco w trakcie odbiorów terenowych poszczególnych etapów opracowania. Również uwagi edytorskie do części kameralnej, wykonawca uwzględniał bezpośrednio po zgłoszeniu uwag. W przypadku projektu PUL dla Nadleśnictwa Spała swoje uwagi zgłosił również RDOŚ w Łodzi. Uwagi te po weryfikacji zostały uwzględnione w sporządzonym projekcie PUL. Plany te zostały zatwierdzone przez ministra po okresie obowiązywania poprzednio obowiązujących PUL (od 224 do 352 dni).

(akta kontroli, str.: 68-89, 1055)

2b) Nadzór nad opracowaniem projektów planów urządzania lasów na szczeblu RDLP w Łodzi sprawował Zespół Zadaniowy do prowadzenia i nadzoru procesu tworzenia projektów planów urządzania lasu, powołany zarządzeniem nr 35/2020 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi z dnia 10 sierpnia 2020 r. wydanym na podstawie zarządzenia nr 63 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 13 sierpnia 2002 r. w sprawie kontroli i odbioru robót urzędzeniowych zleczanych przez regionalne dyrekcje Lasów Państwowych. Nadzór ten sprawowany był zgodnie z postanowieniami zawartych umów na opracowanie projektów PUL. Harmonogramy prac nad przedmiotowymi projektami zostały w umowach podzielone na etapy i po realizacji każdego wymienionego w harmonogramie etapu ww. zespół powołany przez Dyrektora RDLP w Łodzi dokonywał odbioru, z którego sporządzany był protokół odbioru danego etapu.

W kontrolowanym okresie RDLP w Łodzi przeprowadził pięć postępowań na usługę sporządzenia projektu PUL:

W 2020 r.:

²⁸ Nadleśnictwa: Spała; Brzeziny; Gostynin; Skierniewice; Grotniki; Łąck.

- opracowanie projektu Planu urządzania lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 dla Nadleśnictwa Spała na lata 2022-2031,
- opracowanie projektu Planu urządzania lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 dla Nadleśnictwa Brzeziny, Gostynin i Skierniewice na lata 2023-2032.

W 2022 r.:

- opracowanie projektu Planu urządzania lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 dla Nadleśnictwa Grotniki i Łąck na lata 2024-2033.

W 2023 r.:

- opracowanie projektu Planu urządzania lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 dla Nadleśnictwa Kutno i Płock na lata 2025-2034. oraz wykonanie opracowania glebowo-siedliskowego według stanu na 1 stycznia 2024 r. dla Nadleśnictwa Piotrków,
- opracowanie projektu Planu urządzania lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 dla Nadleśnictwa Kolumna i Piotrków na lata 2026-2035. oraz wykonanie opracowania glebowo-siedliskowego według stanu na 1 stycznia 2025 r. dla Nadleśnictwa Kolumna.

(akta kontroli, str.: 90-133; 1111-1163)

2c) W latach 2019-2024 (do 7 października) sześć nw. Nadleśnictw prowadziło gospodarkę leśną bez zatwierdzonego PUL:

- 1) Nadleśnictwo w Spale, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2031 r., a minister właściwy ds. środowiska zatwierdził ten plan 19 grudnia 2022 r.²⁹. W tym okresie pozyskanych zostało 87.500,43 m³ drewna,
- 2) Nadleśnictwo w Brzezinach, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2032 r., a minister właściwy ds. środowiska zatwierdził ten plan 21 listopada 2023 r.³⁰. W tym okresie pozyskanych zostało 74.176,84 m³ drewna,
- 3) Nadleśnictwo w Gostyninie, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2023 r. do 1 stycznia 2032 r., a minister właściwy ds. środowiska zatwierdził ten plan 22 października 2023 r.³¹ W tym okresie pozyskanych zostało 59.248,96 m³ drewna,
- 4) Nadleśnictwo w Skierniewicach, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2023 r. do 1 stycznia 2032 r. a minister właściwy ds. środowiska zatwierdził ten plan 21 listopada 2023 r.³² W tym okresie pozyskanych zostało 57.786,15 m³ drewna,
- 5) Nadleśnictwo w Grotnikach, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2024 r. do 1 stycznia 2033 r., natomiast minister właściwy ds. środowiska do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, tj. do 7 października 2024 r. nie zatwierdził PUL. W tym okresie pozyskanych zostało 40.164,99 m³ drewna,
- 6) Nadleśnictwo w Łącku, gdzie termin obowiązywania PUL określono od 1 stycznia 2024 r. do 1 stycznia 2033 r., natomiast minister właściwy ds. środowiska do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, tj. do 7 października 2024 r. nie zatwierdził PUL. W tym okresie pozyskanych zostało 28.185,60 m³ drewna.

²⁹ Pismo znak: DLŁ-WGL.8100.52.2022.ŁP.

³⁰ Pismo znak: DLŁ-WGL.8100.82.2023.ŁP.

³¹ Pismo znak: DLŁ-WGL.8100.68.2023.ŁP.

³² Pismo znak: DLŁ-WGL.8100.84.2023.ŁP.

Pozyskanie drewna w ww. przypadkach wyniosło łącznie 347 062,97 m³.

Jak wyjaśnił Dyrektor RDLP w Łodzi, m.in. „Proces tworzenia projektu planu urządzenia lasu, stosownie do procedury ujętej w instrukcji urządzania lasu z 2011 r. nie został zaprojektowany tak, aby plan mógł zostać zatwierdzony od pierwszego dnia obowiązywania okresu planistycznego. Zgodnie z powyższą procedurą zakończenie prac nad projektem w zakresie konsultacji społecznych przewidziane było nawet w drugim kwartale pierwszego roku obowiązywania planu urządzenia lasu i dopiero po tym etapie możliwe było skierowanie projektu planu do zatwierdzenia przez ministra właściwego ds. środowiska. Plany urządzenia lasu, o których mowa jest w art. 19 ust. 1 ustawy o lasach, zatwierdzane są przez ministra właściwego do spraw środowiska na podstawie art. 22 ust. 1 tej ustawy. (...)”

(akta kontroli str.: 134-135; 1111-1163)

3. Udział społeczeństwa w procesie opracowywania projektu PUL

3a) Dyrektor RDLP w Łodzi zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w procesie tworzeniu Planów Urządzania Lasów³³ zgodnie z przepisami ustawy przyjętymi zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych³⁴. RDLP w Łodzi przed zwołaniem Komisji Założeń Planu (dalej: KZP) podała do publicznej wiadomości w BIP-RDLP w Łodzi i w prasie lokalnej informacje o przystąpieniu do sporządzania projektów PUL i możliwości udziału społeczeństwa w konsultacjach społecznych przy ich opracowaniu. Zgłoszone w procesie opracowywania PUL uwagi i wnioski podmiotów zewnętrznych zostały uwzględnione.

(akta kontroli, str.: 136-176)

4. Zapewnienie udziału właściwych organów w procesie opracowywania projektu planu urządzenia lasu.

4a) W procesie opracowania analizowanych PUL Dyrektor RDLP w Łodzi zapewnił udział przedstawicieli podmiotów zewnętrznych³⁵. W zakresie opracowania projektów PUL dotyczących otuliny rezerwatu przyrody oraz w zakresie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 projekty PUL były opiniowane przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska:

W przypadku PUL dla Nadleśnictwa Gostynin:

- RDOŚ w Warszawie działając na podstawie art. 57 ust.3 ustawy ooŚ dokonał uzgodnień³⁶ zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu PUL dla Nadleśnictwa Gostynin,
- RDOŚ w Warszawie w porozumieniu z RDOŚ w Łodzi, działając na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy ooŚ wydał³⁷ opinię w sprawie występujących na terenie objętym PUL form ochrony przyrody. Wskazana w piśmie uwaga dotycząca przestawienia granic rezerwatów na mapach została przekazana wykonawcy projektu PUL. Mapy w ww. zakresie zostały poprawione,
- RDOŚ w Warszawie zaakceptował³⁸ działania zaplanowane w otulinach rezerwatów.

W przypadku PUL dla Nadleśnictwa Skierniewice:

- RDOŚ w Łodzi działając na podstawie art. 57 ust.3 ustawy ooŚ dokonał uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych

³³ Badanie na próbie PUL dla Nadleśnictwa Gostynin i Nadleśnictwa Skierniewice.

³⁴ Rozdział VI Instrukcji sporządzania projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictw – załącznik Zarządzenie nr 55 Dyrektora Generalnego lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie instrukcji urządzania lasu.

³⁵ W pracach Komisji Założeń Planu brali udział przedstawiciele.in.: Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie i Łodzi, starostów, prezydentów, burmistrzów, wójtów, organizacji lokalnych, Polskiego Związku Łowieckiego.

³⁶ PISMO z dnia 2.12.2020 r. (znak: WOOS-III.411.277.2020.JD.2).

³⁷ Pismo z dnia 22.05.2023 r. (znak: WOOS-III.410.292.2023.JD.2).

³⁸ Pismo z dnia 4.05.2023 r. (znak: WPN-I.6205.103.2023.MDA.2).

w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu PUL dla Nadleśnictwa Skierniewice,

- RDOŚ w Łodzi, w porozumieniu z RDOŚ w Warszawie działając na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy ooś, wydał opinię³⁹ projektu PUL dla Nadleśnictwa Skierniewice. Zgłoszone przez RDOŚ uwagi zostały przekazane wykonawcy projektu PUL, a projekt został odpowiednio skorygowany.

W trzech przypadkach dotyczących procedury sporządzania PUL dla Nadleśnictw: Gostynin, Skierniewice i Brzeziny, w Podsumowaniach, o których mowa w art. 55 ust 3 ustawy ooś Dyrektor RDLP w Łodzi wskazał, że Dyrektor RDOŚ wydał pozytywną opinię, zgłaszając jednocześnie uwagi, które nie wpłynęły na całościową ocenę projektu PUL. Natomiast w żadnym z tych przypadków Dyrektor RDOŚ nie wydał opinii pozytywnej do treści przedłożonych projektów PUL, gdyż we wszystkich analizowanych przypadkach Dyrektor RDOŚ zaopiniował te projekty poprzez wniesienie uwag (więcej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str.: 136-176; 1255-1431; 2266-2269)

5. Uzgadnianie pozyskania drewna przez nadleśnictwa

5a) Sporządzanie planów finansowo - gospodarczych na rok 2023 poprzedzone zostało analizami obejmującymi planowane poziomy pozyskania drewna, które zostały określone w planie urządzania lasu. RDLP w Łodzi prowadził nadzór m.in. nad limitami maksymalnymi miąższościowych rozmiarów użytkowania lasu określonych w PUL, wykonaniem powierzchniowego użytkowania przedrębnego drzewostanów i wykonaniem miąższościowego etatu cięć w użytkowaniu przedrębnym. Zatwierdzanie planów finansowo - gospodarczych odbywało się w drodze uzgodnień prowadzonych pomiędzy wydziałami RDLP w Łodzi oraz Nadleśnictwami. Przed sporządzeniem planów finansowo-gospodarczych sporządzono m.in. zestawienia zawierające normatywne pozyskanie drewna na 2023 r. Analiza wykonana została na podstawie danych z SILPweb, gdzie do wykonania narastająco po roku 2021 (na podstawie raportu realizacja planu 10-letniego) dodano plan pozyskania na 2022 r. (raport LPIR 8 – plan zasadniczy), od etatu 10-letniego odjęto wynik sumowania, a następnie obliczona różnica została podzielona przez ilość lat do końca operatów urzędzeniowych. Wyliczony w ten sposób normatywny wolumen grubizny do pozyskania wyniósł 1.561.739 m³, do planu prowizorium pozyskania drewna przyjęto 1.559.802 m³ grubizny łącznie w jednostkach RDLP w Łodzi. Do planu zasadniczego przyjęto do pozyskania 1.554.880 m³ łącznie dla jednostek RDLP w Łodzi. Na zaplanowane w planie zasadniczym na 2023 r. łącznie 1.554.880 m³ grubizny pozyskano 1.537.665 m³.

W okresie objętym kontrolą ilość pozyskanego drewna ogółem wyniosła odpowiednio według stanu na koniec: 2019 r. – 1.618.203 m³; 2020 r. – 1.514.863 m³; 2021 r. – 1.620.275 m³; 2022 r. – 1.658.908 m³; 2023 r. – 1.610.716 m³. Do końca czerwca 2024 r. pozyskanych zostało 822.690 m³ drewna. Średnia cena sprzedanego w tym okresie drewna kształtowała się odpowiednio w wysokości 193,56 zł/m³ w 2019 r.; 196,09 zł/m³ w 2020 r.; 215,43 zł/m³ w 2021 r.; 316,43 zł/m³ w 2022 r.; 318,21 zł/m³ w 2023 r. i 265,99 zł/m³ w I połowie 2024 r. Jednocześnie ilość pozyskanej grubizny w użytkowaniu przedrębnym wyniosła: 599.270,63 m³ w 2019 r.; 554.004,29 m³ w 2020 r.; 670.420,28 m³ w 2021 r.; 746.387,94 m³ w 2022 r.; 741.878,20 m³ w 2023 r.; i 396.700,28 m³ w I połowie 2024 r., a pozyskanej grubizny w użytkowaniu rębnym: 949.723 m³ w 2019 r.; 887.496,04 m³ w 2020 r.; 868.616,67 m³ w 2021 r.; 817.383,81 m³ w 2022 r.; 795.524,80 m³ w 2023 r. i 384.126,05 m³ w I połowie 2024 r. Jednostki podległe RDLP w Łodzi w 2023 r. zrealizowały 98,9% planu pozyskania grubizny.

(akta kontroli; str.: 177-248; 1048-1053; 1111-1163)

³⁹ Pismo z dnia 11.07.2023 r., (znak: WOOS.410.159.2023.MGw.3).

5b) Na terenach Nadleśnictw podległych RDLP w Łodzi łączna wielkość pozyskanej grubizny⁴⁰ na podstawie raportów LPIR-8 za lata 2018-2023 wyniosła 9.160.785 m³, jednocześnie ilość grubizny wskazana w Wieloobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu⁴¹ wynosiła 10.718.412 m³.

Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że: „Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi nie podejmowała działań w przedmiocie analizy różnic pomiędzy danymi z raportów LPIR-8 w przedmiocie miąższości pozyskanego drewna względem danych wynikających z Wieloobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu⁴² ze względu na brak podstaw wykonywania takich analiz. Sprawozdanie LPIR-8 jest sprawozdaniem rocznym zawierającym informację o planowanych oraz wykonanych cięciach w ramach prowadzonej gospodarki leśnej. Zawiera ono cztery tabelaryczne analizy kolejno w zakresie rozmiaru użytkowania głównego, składu gatunkowego grubizny, pozyskania drewna z powierzchni trwale wyłączonych z produkcji leśnej na czas dłuższy niż okres obowiązywania planu urządzenia lasu oraz pozyskanie drewna z gruntów nieleśnych (w tym zadrzewień). (...) W tym zakresie WISL prezentuje wielkości, które stanowią miąższość drzew żywych z poprzedniego okresu pomiarowego, które zostały usunięte z powierzchni w kolejnym cyklu pomiarowym, bez jednoznacznego wskazania co stało się z drzewem usuniętym (np. zostało ścięte i wywiezione, zostało ścięte lub wyrwione i pozostało na powierzchni jako drewno martwe, zostało w części na powierzchni a w części zostało usunięte z powierzchni). Ponadto okres, w którym WISL notuje tę cechę jest rozłożony na odstęp 5 lat na pojedynczej powierzchni i okres pięciu lat trwania cyklu pomiarowego w kraju, co przekłada się na 10 lat zbierania danych. Ponadto WISL jest metodą próbkowania statystycznego, a nie notowaniem całości pozyskanego drewna. Z tych przyczyn prowadzenie analiz porównawczych jest niezasadne ze względu na różnice metodyczne obu źródeł danych.”

(akta kontroli str.: 249-261; 1066-1100; 1111-1163)

6. Planowanie gospodarki leśnej

6a) Plany Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Gostynin i Nadleśnictwa Skierniewice nie zawierały odrębnych rozdziałów uwzględniających potencjalne skutki zmian klimatycznych.

W PUL dla tych Nadleśnictw zawarto rozdziały poświęcone stanowi zdrowotnemu lasu, które zawierały informacje m.in. dotyczące szkód spowodowanych przez pożary, czynniki patogeniczne, zanieczyszczenia środowiska i czynniki klimatyczne, w tym anomalie pogodowe. Ponadto w opracowaniach wskazano na zagrożenia środowiska przyrodniczego, w tym m.in. związane ze zmianami klimatycznymi zmiany stosunków wodnych (obniżenie poziomu wód gruntowych, zmiana i rozłożenie opadów). PUL zawierały również zestawienia typów siedliskowych lasu według składów gatunkowych oraz zestawienia i opis zadań z zakresu hodowli lasu uwzględniające zmiany w zasięgach gatunków lasotwórczych wynikających ze zmian klimatycznych. W opracowaniu zawarto opis podstawowych założeń polityki zagospodarowania przestrzennego dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska przyjętych przez władze samorządowe regionu objętego PUL. Odpowiednie dla obszaru, programy ochrony środowiska i plany zagospodarowania przestrzennego zakładały zadania związane z przeciwdziałaniem zagrożeniom naturalnym i adaptacji do zmian klimatu.

Dokumentem, na podstawie którego sporządzany był projekt planu urządzenia lasu w Lasach Państwowych była Instrukcja Urządzania Lasu. W latach 2021-2023 Instrukcja, oprócz prawa krajowego, uwzględniała kryteria dotyczące leśnictwa

⁴⁰ Ogółem wartość grubizny pozyskana z użytkowania rębego i przedrębego.

⁴¹ Tabela 26a.3. oraz Tabela 26a.1. - 5-letnie użytkowanie przedrębne oraz rębne grubizny brutto w lasach według gatunków rzeczywistych oraz klas i podklas wieku (na podstawie miąższości drzew usuniętych).

⁴² Dalej: WISL.

w zakresie istotnego wkładu w łagodzenie zmian klimatu, o którym mowa w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r.⁴³

(akta kontroli, str.: 421-678)

6b) Nadzorowane przez RDLP w Łodzi jednostki zarządzały gruntami Skarbu Państwa o powierzchni ogólnej 300.093,77 ha. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione stanowiły powierzchnię 292.432,18 ha⁴⁴:

- grunty zalesione – 279.648,08 ha,
- grunty niezalesione – 4.771,51 ha (w tym do odnowienia – 2.712,33 ha),
- związane z gospodarką leśną – 7.940,78 ha,
- grunty zadrzewione i zakrzewione – 138,10 ha,
- gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia – 0,93 ha.

W dziesięcioletnim okresie obowiązywania planów urządzenia lasu (V rewizja) Nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Łodzi, w zakresie zmian powierzchni gruntów leśnych niezalesionych wystąpiły następujące zmiany:

- zmniejszyła się powierzchnia halizn o 21,81 ha,
- zmniejszyła się powierzchnia płowizn o 10,18 ha,
- zmniejszyła się powierzchnia zrębów o 521,74 ha

Jednocześnie w ostatnim dziesięcioleciu:

- zwiększyła się powierzchnia gruntów leśnych ogółem z 291.126,05 ha do 292.498,47 ha⁴⁵,
- zwiększyła się powierzchnia leśna niezalesiona z 4.125,35 ha do 4.771,51 ha⁴⁶,
- zwiększyła się miąższość grubizny brutto z 73.973,1 tys. m³ do 77.977,0 tys. m³⁴⁷,
- powierzchnia sosny i modrzewia jako gatunku panującego zmniejszyła się w dziesięcioleciu, tj. wynosiła 236,5 tys. ha w 2013 r. do 234,0 tys. ha w 2023 r.⁴⁸,
- udział miąższościowy sosny spadł z 85,8% do 84,8%,
- udział powierzchniowy sosny spadł z 83,7% do 82,3% (najniższa wartość 82,3% w 2023 r.).

Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa wyłączonych z produkcji leśnej zmniejszyła się o 8,75 ha⁴⁹.

W latach 2008-2023 Nadleśnictwa podległe RDLP w Łodzi wykonały lub zmodernizowały 208 szt. obiektów małej retencji (tj. zbiorniki, rowy melioracyjne, obszary mokradłowe) o łącznej powierzchni 126,13 ha. W wyniku realizacji ww. prac zdolność retencyjna wzrosła o 1,79 mln m³ wody.

(akta kontroli str.: 986-1046; 1048-1053; 1056; 1101-1110; 2260-2264)

7. Monitorowanie zmian w ekosystemach leśnych.

7a) Na obszarze nadzorowanym przez RDLP w Łodzi w latach 2019-2024 wystąpiły następujące niekorzystne zdarzenia zakłócające na danym obszarze prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej:

a) szkodniki: w 2019 r. – na pow. 30.379,96 ha⁵⁰; w 2020 r. – na pow. 5.091,94 ha; w 2021 r. – na pow. 5.182,41 ha; w 2022 r. – na pow. 2.828,98 ha; w 2023 r. – na pow. 1.358,84 ha i w 2024 r. (I-poł) – na pow. 139,47 ha,

⁴³ Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088; (Dz.U.UE.L.2020.198.13).

⁴⁴ Wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. wg sprawozdania LPIR-4.

⁴⁵ Dane ze sprawozdania LPIR-4 za 2016 r. i 2023 r.

⁴⁶ Dane ze sprawozdania LPIR-4 za 2016 r. i 2023 r.

⁴⁷ Raport z Banku Danych o Lasach.

⁴⁸ Z uwagi na niewielki udział modrzewia, dane dotyczą sosny jako gatunku panującego na terenie nadleśnictw RDLP w Łodzi.

⁴⁹ W okresie od końca 2016 r. (9,72 ha) do końca 2023 r. (0,97 ha).

⁵⁰ Dotyczy w części powierzchni stwierdzonego wzmożonego występowania chrabąszczy majowego i kasztanowca.

- b) choroby grzybowe i pasożytnicze: w 2019 r. – na pow. 11.464,76 ha; w 2020 r. – na pow. 11.472,71 ha; w 2021 r. – na pow. 16.386,70 ha; w 2022 r. – na pow. 8.886,5 ha; w 2023 r. – na pow. 8.243,24 ha i w 2024 r. (I-poł) – na pow. 3.465,38 ha,
- c) podtopienia: w 2019 r. – na pow. 47,43 ha; w 2020 r. – na pow. 58,44 ha; w 2021 r. – na pow. 102,85 ha; w 2022 r. – na pow. 70,80 ha; w 2023 r. – na pow. 191,71 ha i w 2024 r. (I-poł) – na pow. 46,09 ha,
- d) susza: w 2019 r. – na pow. 1.111,9 ha; w 2020 r. – na pow. 772,6 ha; w 2021 r. – na pow. 240,06 ha; w 2022 r. – na pow. 210,16 ha; w 2023 r. – na pow. 1.048,59 ha i w 2024 r. (I-poł) – na pow. 138,19 ha.

Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że skutki finansowe występowania szkód spowodowanych niekorzystnymi zdarzeniami zakłócającymi prowadzenie gospodarki leśnej są nie do oszacowania. Ponadto wyjaśnił, że: „(...) Skutki są długofalowe, a działania podejmowane przez służbę leśną w części przypadków niwelują działanie szkodliwych czynników. (...) Jeżeli chodzi o zjawisko suszy to na pewno niedobór wody hamuje w jakimś stopniu wzrost drzewostanów, ale oszacowanie strat finansowych na przestrzeni 100 lat jest niemożliwe.(...)”

Skutki występowania pożarów na terenie Nadleśnictw podlegających RDLP w Łodzi w okresie objętym kontrolą wynosiły odpowiednio:

- w 2019 r.: pożary obejmujące powierzchnię 87,22 ha, przy stratach finansowych wynoszących 928,78 tys. zł,
- w 2020 r.: pożary obejmujące powierzchnię 30,05 ha, przy stratach finansowych wynoszących 60,47 tys. zł,
- w 2021 r.: pożary obejmujące powierzchnię 7,54 ha, przy stratach finansowych wynoszących 15,94 tys. zł,
- w 2022 r.: pożary obejmujące powierzchnię 39,59 ha, przy stratach finansowych wynoszących 96,91 tys. zł,
- w 2023 r.: pożary obejmujące powierzchnię 19,65 ha, przy stratach finansowych wynoszących 88,65 tys. zł,
- w 2024 r. (I-poł.): pożary obejmujące powierzchnię 18,45 ha, przy stratach finansowych wynoszących 106,1 tys. zł.

(akta kontroli, str.: 1111-1163)

7b) Działania zaradcze w stosunku do Inwazyjnych Gatunków Obcych (dalej: IGO) stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionego na szeroką skalę, nadleśnictwa przeprowadzały, po otrzymaniu od wójta (burmistrza, prezydenta miasta) informacji, o której mowa w art. 16 ust. 7 ustawy o gatunkach obcych:

Do Nadleśnictw podległych RDLP w Łodzi⁵¹ wpłynęło jedno zgłoszenie:

- w dniu 12.06.2024 r. Gmina Szczerców powiadomiła Nadleśnictwo Bełchatów o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionego na szeroką skalę sumika karłowatego. W związku ze stwierdzeniem stanowiska na obszarze chronionym (obszar Natura 2000 Święte Ługi) i potencjalnym negatywnym wpływem działań zaradczych na inne gatunki, będące przedmiotami ochrony, Nadleśnictwo Bełchatów poinformowało o przedmiotowej sprawie RDOŚ w Łodzi. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. do 7 października 2024 r. RDOŚ w Łodzi nie dokonał analizy i nie zaproponował dalszego sposobu postępowania w ww. sprawie,
- zgodnie z art. 15 ust. 1, Nadleśnictwo Grotniki w dniu 8.09.2023 r. zgłosiło do Gminy Zgierz obserwację IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii, rozprzestrzenionego na szeroką skalę żółwia ozdobnego. Prowadzony monitoring nie odnotował kolejnej obserwacji IGO. Do dnia zakończenia

⁵¹ Dotyczy: obszarów poza parkami narodowymi i rezerwatami przyrody.

czynności kontrolnych, tj. do 7 października 2024 r. Nadleśnictwo nie otrzymało dalszej korespondencji ze strony Gminy Zgierz w ww. sprawie,

- na terenie obwodu łowieckiego nr 241 będącego w zarządzie Nadleśnictwa Wieluń w sezonie łowieckim 2023/2024 pozyskano trzy jenoty, które stanowiły 100% stanu zaobserwowanego w poprzednim sezonie łowieckim. W sezonie 2024/2025, na terenie ww. obwodu pozyskano jednego jenota.

W pozostałych dziewięciu obwodach łowieckich będących w zarządzie Nadleśnictw na terenie RDLP w Łodzi, w okresie *obowiązywania Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych [...]* nie zaobserwowano gatunków zaliczanych do IGO.

W okresie objętym kontrolą do RDLP w Łodzi⁵² nie wpłynęły informacje od wójta (burmistrza, prezydenta miasta), wynikające z art. 16 ust. 7 ww. ustawy o stwierdzeniu obecności IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionego na szeroką skalę. RDLP w Łodzi nie prowadziła działań zaradczych w stosunku do IGO w lasach stanowiących rezerwat przyrody.

W 2019 r., zgodnie z Decyzją nr 80 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 18.06.2019 r., przeprowadzono inwentaryzację występowania inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt na gruntach pozostających w zarządzie PGL LP. Polecenie, wraz z metodyką i materiałami pomocniczymi, zostało przesłane do wszystkich Nadleśnictw w dniu 09.08.2019 r.⁵³ W dniu 27.12.2019 r. wyniki inwentaryzacji zostały przesłane do Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

Na terenie RDLP w Łodzi (19 Nadleśnictw) zidentyfikowano 3504 stanowiska inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt, w tym: 3517 stanowisk roślin i 157 stanowisk zwierząt⁵⁴.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych, problematyka IGO w świetle obowiązujących przepisów została omówiona na naradach:

- z zakresu ochrony lasu i ochrony przyrody RDLP w Łodzi w dniu 01.10.2021 r.
 - Kierowników Jednostek Organizacyjnych RDLP w Łodzi w dniu 29.10.2021 r.
 - Kierowników Jednostek Organizacyjnych RDLP w Łodzi w dniu 02-03.12.2021 r.
- W listopadzie 2022 r. Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (dalej: CKPŚ), w związku z przygotowywaniem projektu LIFE dot. gatunków inwazyjnych, zwrócił się z prośbą o zgłoszenie potrzeb dot. zwalczania gatunków obcych i inwazyjnych na terenach cennych przyrodniczo. Zapytanie zostało przesłane do wszystkich Nadleśnictw⁵⁵. Odpowiedź została przekazana do CKPŚ w dniu 02.12.2022 r. Do planowanego projektu zgłosiły się trzy Nadleśnictwa: Skierniewice (zwalczanie punktowych stanowisk rdestowca japońskiego - 0,01 ha na obszarze Bolimowskiego Parku Krajobrazowego), Przedbórz (zwalczanie stanowiska rdestowca japońskiego - 0,09 ha na obszarze Natura 2000 Ostoja Przedborska) oraz Kolumna (zwalczanie niecierpka drobnokwiatowego w rezerwach Jablecznik i Wolbórka).

W marcu 2023 r. zostało rozesłane do wszystkich Nadleśnictw pismo CKPŚ, z prośbą o wypełnienie ankiety w sprawie wdrażania ustawy o gatunkach obcych⁵⁶.

(akta kontroli str.: 262-303; 1111-1163)

8 Ujmowanie uwarunkowań środowiskowych w prowadzonych działaniach.

8a) Od kwietnia 2023 r. Wydziały Kontroli, Gospodarki Leśnej, Ochrony Lasu, Gospodarki Drewnem RDLP w Łodzi w oparciu o rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie

⁵² Dotyczy: lasów stanowiących rezerwat przyrody.

⁵³ (znak. spr. ZG.720.5.2019).

⁵⁴ Liczba stanowisk (wydzieleni leśnych inwazyjnych gatunków leśnych: 1) Barszcz Mantegazziego – 2; 2) Barszcz Sosnkowskiego – 12; 3) Bożodrzew gruczołowaty – 1; 4) Kolczurka klapowana – 37; 5) Niecierpek drobnokwiatowy – 3.202; 6) niecierpek gruczołowaty – 18; 7) Rdestowiec czeski – 9; 8) Rdestowiec japoński – 57; 9) Rdestowiec sachaliński – 21; 10) Trojeść amerykańska – 1; 11) Jenot – 147; 12) Szop pracz – 10.

⁵⁵ (znak. spr. ZG.720.4.2022).

⁵⁶ (znak. spr. ZG.720.2.2023).

gospodarki leśnej⁵⁷ przeprowadziły trzy kontrole w zakresie realizacji przez Nadleśnictwa Łąck, Wieluń i Spała wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej. Kontrole obejmowały m.in. poprawność sporządzania szacunków brakarskich, wyznaczania drzew do wycięcia, udostępniania powierzchni siecią szlaków technologicznych oraz zlecanie prac⁵⁸. W ramach prowadzonego nadzoru przez RDLP w Łodzi nie stwierdzono przypadków stosowania rębni zupełnych i gniazdowych w pasie o szerokości mniejszej niż 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych. RDLP w Łodzi w ww. zakresie ma zaplanowaną w III i IV kwartale 2024 r. realizację kontroli w pięciu nadleśnictwach⁵⁹.

(akta kontroli, str.: 304-420; 1202-1244)

8b) W ramach przygotowań do sporządzania nowych PUL, podczas obrad Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictw: Kolumna i Piotrków, które odbyły się w dniach 18 i 20 października 2023 r. oraz podczas narad wstępnych do projektów planów urządzenia lasu dla Nadleśnictw: Wieluń, Radziwiłłów, Opoczno, Złoczew, Poddębice, Przedbórz, Bełchatów, Smardzewice i Radomsko, które odbyły się w czerwcu 2024 r. podjęto decyzję o weryfikacji ustanowionych kategorii ochronności równolegle z pracami prowadzonymi przy opracowaniach ww. projektów PUL. W opracowywanych PUL dla nadzorowanych przez RDLP w Łodzi Nadleśnictw zostały ustanowione lasy ochronne, w tym wokół miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców.⁶⁰

(akta kontroli, str.: 1048-1052; 1056; 1111-1163; 1202-1244)

8c) W okresie objętym kontrolą na terenie Nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Łodzi liczba pożarów lasów wynosiła odpowiednio: 208 w 2019 r.; 123 w 2020 r.; 47 w 2021 r.; 115 w 2022 r.; 88 w 2023 r. i 68 w 2024 r. (do 30 czerwca). Jednocześnie przeciętna wielkość jednego pożaru wyniosła w tym okresie: 0,42 ha w 2019 r.; 0,24 ha w 2020 r.; 0,16 ha w 2021 r.; 0,34 ha w 2022 r.; 0,22 ha w 2023 r. i 0,27 ha w 2024 r. (do 30 czerwca).

(akta kontroli, str.: 1048-1052)

8d) Dyrektor RDLP w Łodzi sprawował nadzór nad stanem m.in. dojazdów pożarowych w oparciu o opracowania Docelowej Sieci Drogowej Nadleśnictwa, które posiadało każde z 19 Nadleśnictw podległych RDLP w Łodzi. Ww. opracowanie stanowiło część modułu SILPWeb – Infrastruktura, do którego dostęp mieli pracownicy RDLP w Łodzi. Nadzór nad realizacją zadań w zakresie ochrony przeciwpożarowej, w tym stanu dojazdów pożarowych, w okresie objętym kontrolą był realizowany w ramach kontroli funkcjonalnych przeprowadzanych w poszczególnych Nadleśnictwach. Ocenie podlegała część dojazdów pożarowych kontrolowanego nadleśnictwa w zakresie: przejezdność, szerokość, rodzaj i stan nawierzchni (gruntowa/tłuczniowa), stan skrajni, mijanki oraz oznakowanie. Analizowane przez pracowników RDLP w Łodzi były również wszystkie protokoły z kontroli terenowych

⁵⁷ Dz. U. poz. 672, dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań dobrej praktyki. Akt obowiązujący od 26 kwietnia 2023 r.

⁵⁸ Uwagi po przeprowadzonych kontrolach dotyczyły m.in. terminów przekazywania szacunków brakarskich.

⁵⁹ Kontrole zaplanowane przez Wydziały Gospodarki Leśnej i Ochrony Lasu RDLP w Łodzi w Nadleśnictwach Wieluń, Bełchatów, Kolumna, Przedbórz i Brzeziny.

⁶⁰ a) w Nadleśnictwie Spała lokalizacja lasów ochronnych w miastach i wokół miasta kategorii ochronności OCHR MIAST została przyjęta zgodnie z Decyzją nr BOA-Ip-317/2690/2001 Ministra Środowiska z dnia 30 listopada 2001 r. b) w Nadleśnictwie Brzeziny lokalizacja lasów ochronnych w miastach i wokół miast została przyjęta w oparciu o: Decyzję nr DL-Ip-0233-JJ-16/03 Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2003 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wchodzące w skład Nadleśnictwa Brzeziny. c) Zarządzenie Nr 141 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 września 1996 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Piotrków (lokalizacja lasów ochronnych dla części lasów przejętych z N-ctwa Piotrków została przyjęta zgodnie z tą decyzją). d) Decyzję Ministra Środowiska nr DLP-Ip-612-21/50849/12/JŁ z dnia 11 grudnia 2012 r., w sprawie pozbawienia charakteru ochronnego i uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wchodzące w skład Nadleśnictwa Brzeziny. e) w Nadleśnictwie Łąck lasy ochronne zostały przyjęte zgodnie z Decyzją Ministra Środowiska z dnia 15.03.2004 r. znak: DL-Ip-0233-14/04 oraz Decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.10.2013 r. DLP-I-612-29/42348/13/LP. f) W Nadleśnictwie Grotniki lasy ochronne przyjęto zgodnie z Decyzją nr DL-Ip-0233-10/04 Ministra Środowiska z dnia 26 lutego 2004 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wchodzące w skład Nadleśnictwa Grotniki i Decyzją nr DL-Ip-0233-JJ-16/03 Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2003 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wchodzące w skład Nadleśnictwa Brzeziny (przejęcie gruntów z N-ctwa Brzeziny).

realizowanych przez Powiatowe Komendy Państwowej Straży Państwowej przeprowadzane w poszczególnych nadleśnictwach. RDLP w Łodzi opiniowała również wnioski inwestycji drogowych (pożarowych) w zakresie zasadności budowy, czy remontu danego dojazdu uwzględniając realne potrzeby drogowe poszczególnych kompleksów leśnych.

Łączna długość dojazdów pożarowych w Nadleśnictwach podległych RDLP w Łodzi wynosiła 2530,52 km⁶¹.

Stan techniczny dojazdów pożarowych⁶² (na dzień 12.07.2024 r.) w jednostkach organizacyjnych RDLP w Łodzi: stan nawierzchni dobry⁶³ miało 661,4 km dróg (31,33%), zadowalający⁶⁴ – 762,52 km (36,12%), średni⁶⁵ – 509,42 km (24,13%) oraz zły⁶⁶ – 212,82 km⁶⁷ (8,41%).

Średni koszt przebudowy jednego kilometra dróg przeciwpożarowych⁶⁸ w okresie objętym kontrolą wynosił odpowiednio: w 2019 r. – 392.813,01 zł; w 2020 r. – 149.576,48 zł; w 2021 r. – 204.202,36 zł; w 2022 r. – 351.351,67 zł; w 2023 r. – 682.021,56 zł oraz w 2024 r. (I-poł) – 685.863,10 zł.

W okresie objętym kontrolą na dofinansowanie stanu dróg lokalnych na terenie jednostek podległych RDLP w Łodzi (tzw. inwestycje wspólne z JST) przeznaczono odpowiednio: w 2019 r. – 949,0 tys. zł; w 2020 r. – 936,6 tys. zł; w 2021 r. – 949,6 tys. zł; w 2022 r. – 9.141,3 tys. zł; w 2023 r. 9.850,7 tys. zł. W 2024 r. (I-połowa) nie wydatkowano środków w tym zakresie.

(akta kontroli str.: 421-678; 1111-1163; 1202-1244)

8e) RDLP w Łodzi realizowała nadzór nad planowaną rozbudową sieci dojazdów pożarowych poprzez weryfikację materiałów przygotowanych przez wykonawcę planów urządzenia lasu w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu. Opracowania w tym zakresie były kierowane do właściwej komendy wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej i były podpisywane przez komendanta wojewódzkiego PSP. W ramach monitorowania rozbudowy sieci dojazdów pożarowych, pracownicy RDLP w Łodzi opiniowali wnioski inwestycyjne Nadleśnictw na rozbudowę i modernizację dojazdów pożarowych. Do końca marca każdego roku opracowywane były również przez Nadleśnictwa „Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia”⁶⁹. Opracowania te były uzgadniane z właściwą miejscowo komendą powiatową lub miejską Państwowej Straży Pożarnej. Na terenie RDLP w Łodzi wszystkie Nadleśnictwa spełniały zasadę nie przekraczania odległości pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie a najbliższą drogą publiczną (z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych) lub dojazdem pożarowym odpowiednio: wynoszącej 750 m dla lasów zaliczonych do I Kategorii zagrożenia pożarowego lasu (KZPL) lub 1500 m dla lasów zaliczonych do II KZPL.

(akta kontroli str.: 421-678; 1111-1163; 1202-1244)

⁶¹ Dane na dzień 24.09.2024 r.. Dane dotyczą tylko dojazdów pożarowych będących w zarządzie jednostek organizacyjnych RDLP w Łodzi.

⁶² Zgodnie z wewnętrznymi wytycznymi dotyczącymi sporządzania Docelowych Sieci Drogowych (zarządzenie nr 28 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji wyznaczania docelowej sieci drogowej nadleśnictwa”.

⁶³ Stan techniczny dobry – nawierzchnia bez ubytków lub z ubytkami nieznacznymi, przejezdna bez względu na warunki atmosferyczne, prawidłowo odwadniana i wyprofilowana. Wymaga jedynie zabiegów utrzymujących stan pierwotny oraz zapewniających prawidłowe funkcjonowanie drogi.

⁶⁴ Stan techniczny zadowalający – nawierzchnia z ubytkami do 30% powierzchni, przejezdna, wymagająca wykonania prac konserwacyjnych dot. profilowania poboczy lub nawierzchni. W przypadku elementów odwadniających utrzymanie sprowadza się do prac realizowanych punktowo lub na określonych odcinkach.

⁶⁵ Stan techniczny średni – nawierzchnia z ubytkami 30-50% powierzchni lub przejezdność uzależniona od warunków atmosferycznych, wymaga wykonania prac remontowych lub przywrócenia drożności i sprawności istniejącego systemu odwodnienia.

⁶⁶ Stan techniczny zły – nawierzchnia z ubytkami nawierzchni powyżej 50% lub nieprzejezdna, konieczny remont w celu odwrócenia pierwotnej nośności drogi lub jej przebudowa.

⁶⁷ Stan na dzień 24.09.2024 r.

⁶⁸ uśrednione nakłady ponoszone na infrastrukturę p.poż w jednostkach podległych RDLP w Łodzi w przeliczeniu na 1 km drogi o parametrach zgodnych z wymaganiami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. Nr 57 poz. 405 ze zm.).

⁶⁹ Na podstawie zapisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 1991 nr 81 poz. 351 ze zm.).

8f) Na terenie RDLP w Łodzi funkcjonowały dwa leśne kompleksy promocyjne: Leśny Kompleks Promocyjny Lasy Spalsko – Rogowskie obejmujący teren Nadleśnictw: Brzeziny i Spała oraz Leśny Zakład Doświadczalny w Rogowie. Leśny Kompleks Promocyjny Lasy Gostynińsko-Włocławskie obejmujący Nadleśnictwa: Gostynin i Łąck oraz Nadleśnictwo Włocławek z RDLP Toruń. Zagadnienie dotyczące ww. leśnych kompleksów promocyjnych zostało uregulowane zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 4/2018 z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych.

(akta kontroli str.: 679-737; 1111-1163)

8g) W dniu 6 czerwca br. w siedzibie RDLP w Łodzi odbyło się robocze spotkanie z przedstawicielami Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddziału Terenowego w Łodzi (dalej: KOWR), którego celem była analiza treści wzoru umowy przekazania nieruchomości w trybie art. 24 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁷⁰ uzgodnionego pomiędzy Dyrektorem KOWR oraz Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych. Strony zobowiązały się również do podjęcia współpracy oraz wymiany danych dotyczących nieruchomości, które po spełnieniu warunków formalnych mogłyby być przedmiotem przekazania/przejęcia przez obie strony. Ustalono, że w terminie do końca sierpnia br. strony wymieniają się ww. danymi i po dokonaniu ich weryfikacji podejmą dalsze czynności zmierzające do ewentualnego ich przejęcia w zarząd Lasów Państwowych. Nadzorowane przez RDLP w Łodzi Nadleśnictwa zostały zobowiązane do przekazania informacji o gruntach rolnych, które mogą zostać przekazane do KOWR.

(akta kontroli str.: 1111-1163; 1202-1244)

9 Nadzór.

9a) W RDLP w Łodzi brak było wewnętrznych procedur związanych z nadzorem w zakresie nabywania nieruchomości. Nadzór nad realizacją spraw związanych z nabywaniem nieruchomości realizowany był, jak wyjaśnił Dyrektor RDLP w Łodzi, poprzez omawianie podczas porad kierowników jednostek organizacyjnych zasad wypełniania składanych do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych wniosków o wyrażenie zgody na zakup nieruchomości lub zgody na skorzystanie z prawa pierwokupu, a wnioski były analizowane pod kątem przepisów ustawy o lasach, jak i wytycznych Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (dalej: DGLP). Wnioski były przekazywane do DGLP wraz z opinią RDLP w Łodzi. Do nadleśnictw przesyłano wytyczne w przedmiotowym zakresie, otrzymywane z Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. Po uzyskaniu z Nadleśnictw informacji o sfinalizowaniu zakupu lub o skorzystaniu z prawa pierwokupu, RDLP w Łodzi sprawdzała poprawność wprowadzenia przedmiotowych transakcji do aplikacji e-Rejestr Gruntów.

W ramach nadzoru w wybranych Nadleśnictwach prowadzone były również kontrole problemowe, które tematyką kontroli obejmowały sprawy związane z nabywaniem nieruchomości:

- w 2019 r. – dwie kontrole problemowe w Nadleśnictwach: Smardzewice i Radziwiłłów;
- w 2020 r. – dwie kontrole problemowe w Nadleśnictwach: Piotrków i Przedbórz;
- w 2021 r. – dwie kontrole problemowe w Nadleśnictwach: Łąck i Wieluń;
- w 2022 r. – dwie kontrole problemowe w Nadleśnictwach: Bełchatów i Złoczew.

⁷⁰ Dz. U. 2024 poz. 589.

We wszystkich ww. przypadkach sporządzone były protokoły i wystąpienia pokontrolne, a kontrolowane Nadleśnictwa – w sytuacji sformułowania wniosków pokontrolnych – informowały RDLP w Łodzi o ich realizacji.

W okresie objętym kontrolą jednostki RDLP w Łodzi nabyły łącznie 543 działki o powierzchni 852,758 ha, tj.:

- w 2019 r. – 33 działki o łącznej powierzchni 38,4072 ha przy średniej cenie zakupu 20,7 tys. zł/ha,
- w 2020 r. – 27 działek o łącznej powierzchni 76,3479 ha przy średniej cenie zakupu 30,6 tys. zł/ha,
- w 2021 r. – 50 działek o łącznej powierzchni 119,7628 ha przy średniej cenie zakupu 27,4 tys. zł/ha,
- w 2022 r. – 139 działek o łącznej powierzchni 251,7010 ha przy średniej cenie zakupu 33,9 tys. zł/ha,
- w 2023 r. – 183 działki o łącznej powierzchni 233,7390 ha przy średniej cenie zakupu 42,3 tys. zł/ha,
- w 2024 r. (I-pół.) – 111 działek o łącznej powierzchni 132,1179 ha przy średniej cenie zakupu 42,8 tys. zł/ha.

Łączna powierzchnia gruntów leśnych i nieleśnych przeznaczonych do zalesienia wyniosła 719,9579 ha.

Do Nadleśnictw będących pod nadzorem RDLP w Łodzi w okresie objętym kontrolą wpłynęło w trybie art. 37 a ustawy o lasach łącznie 12.278 zawiadomień. Nadzorowane Nadleśnictwa skorzystały z ustawowego prawa pierwokupu w 96 przypadkach.

(akta kontroli str.: 738; 1048-1052; 1111-1163)

Dyrektor RDLP w Łodzi wskazał na następujące trudności przy nabywaniu gruntów przez podległe Nadleśnictwa:

- nieprzydatność do prowadzenia gospodarki leśnej ze względu na położenie działek,
- względem gruntów w zarządzie nadleśnictwa,
- położenie działki wśród zwartej zabudowy mieszkaniowej,
- brak uregulowanego dojazdu do działki,
- brak możliwości zalesienia,
- brak uregulowanego stanu prawnego,
- nieruchomości obciążone służebnością osobistą lub hipoteką,
- działki obciążone służebnościami drogi koniecznej bądź przesylu,
- pobieranie dopłat do zalesienia przez obecnych właścicieli.

(akta kontroli str.: 1202-1244)

9b) W latach 2019-2024 (do 30 czerwca) prawidłowość prowadzenia gospodarki leśnej w Nadleśnictwach była kontrolowana przez następujące Wydziały RDLP w Łodzi:

- Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego przeprowadził 58 kontroli (w tym dwie kontrole doraźne, 41 – problemowych i 15 kontroli sprawdzających, w tym 9 po kontrolach przeprowadzonych przez Inspekcję Lasów Państwowych (dalej: ILP) w 19 Nadleśnictwach,
- Wydział Gospodarki Leśnej przeprowadził 39 kontroli (w tym 28 kontroli funkcjonalnych, 11 lustracji terenowych) w 16 Nadleśnictwach,
- Wydział Ochrony Lasu przeprowadził 37 kontroli (w tym 19 kontroli funkcjonalnych, 18 lustracji terenowych) w 12 Nadleśnictwach,
- Wydział Gospodarki Drewnem - pracownicy Wydziału Gospodarki Drewnem (brakarze regionalni) przeprowadzili 110 kontroli w zakresie gospodarki leśnej w 19 Nadleśnictwach.

Realizacja wniosków pokontrolnych była monitorowana poprzez:

1. analizę i weryfikację otrzymanych odpowiedzi na pisma pokontrolne, w tym dokonanych zmian w bazach danych,
2. wysyłanie do Nadleśnictw wystąpień pokontrolnych, w których wyszczególniono stwierdzone nieprawidłowości⁷¹,
3. przeprowadzenie 15 kontroli sprawdzających w 13 Nadleśnictwach (po kontrolach ILP w przypadku oceny dostatecznej Inspekcja przeprowadzała kontrolę sprawdzającą).

(akta kontroli str.: 739; 1111-1163)

Przedmiotowa kontrola NIK⁷² realizowana w Nadleśnictwach: Brzeziny, Grotniki i Spała wykazała nieprawidłowości w zakresie m.in. braku przeszkolenia pracowników w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, nieprawidłowego opracowania Sposobów postępowania na wypadek pożaru lasu, nieprzeprowadzania wizji w terenie, braku obowiązkowych przeglądów technicznych obiektów budowlanych (więcej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str.:1432-2251)

9c) W latach 2019-2024 (do 30 czerwca) RDLP w Łodzi otrzymała 103 skargi i 11 wniosków, w tym w zakresie prawidłowości prowadzenia gospodarki leśnej wpłynęło 27 skarg oraz trzy wnioski. Zgłoszone skargi dotyczyły m.in. realizowanej przez Nadleśnictwa wycinki drzew oraz sposobu rozpatrzenia reklamacji zakupionego od Nadleśnictw drewna. Analiza wszystkich skarg i wniosków⁷³ wykazała, że zostały one rozpatrzone, a do osób skarżących zostały przesłane wyjaśnienia.

(akta kontroli str.: 740-763; 1111-1163)

9.d) W latach 2019-2024 (do 30 czerwca) w biurze RDLP w Łodzi przeprowadzone zostały następujące kontrole zewnętrzne:

- kontrola ILP w zakresie statutowej działalności biur RDLP⁷⁴, w tym:
 - a) w zakresie ochrony przyrody i certyfikacji, gdzie wskazano na stosowanie nieaktualnego wzornika notatki z monitoringu ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów oraz niewłaściwego umieszczania certyfikatów FSC i PEFC w dokumentach odbiorowych planów urządzania lasów w roku 2017,
 - b) W zakresie ochrony lasu, gdzie wskazano na nieterminowe zatwierdzenia sprawozdań zbiorczych w SILP,
 - c) w zakresie gospodarki drewnem i ochrony przeciwpożarowej – kontrola nie wykazała nieprawidłowości.Zalecenia pokontrolne wskazane przez ILP zostały zrealizowane.
- kontrola NIK Delegatura w Łodzi w zakresie gospodarowania środkami funduszu leśnego⁷⁵.

Z zakresu zadań objętych tematyką ww. kontroli RDLP w Łodzi nie prowadziła kontroli wewnętrznych.

(akta kontroli str.: 764-790; 1111-1163)

9e) W okresie objętym kontrolą poszczególne wydziały merytoryczne RDLP w Łodzi prowadziły następujące analizy mające m.in. służyć adaptacji lasów do zmian klimatycznych:

- Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego:

Nadzorowanie prac odbywało się poprzez prowadzenie kontroli instytucjonalnych. Omówienie wyników audytu funkcjonowania Nadleśnictw miało miejsce podczas

⁷¹ Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły m.in.: a) niezgodności bazy SILP w zakresie planu hodowli lasu; b) opóźnienia w wykonaniu PUL w zakresie rębni, odnowień i zalesień; c) kwalifikowania i realizacji zabiegów pielęgnacyjnych; d) niestosowania wytycznych dot. sporządzania szacunków brakarskich i błędów w sporządzaniu szacunków brakarskich; e) nieuprzątnięcia powalonych przez wiatr drzew w nadzorowanym terenie.

⁷² Kontrola P/24/094 – *Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych* (na lata 2019-2023).

⁷³ Dot. prawidłowości prowadzenia gospodarki leśnej.

⁷⁴ Znak: GI.092.4.2021.

⁷⁵ Znak: DK.091.2.2.2021.

narady kierownictwa w dniu 13.09.2019 r., natomiast omówienie wyników kontroli problemowej w zakresie dotyczącym prawidłowości wykonywania inwentaryzacji szkód od zwierzyny oraz wydatkowania środków finansowych na ochronę leśną przed szkodami od zwierzyny i zatwierdzanie rocznych planów łowieckich odbyło się w dniu 21.11.2019 r. Ponadto:

- w dniu 15.10.2020 r. omówiono wyniki kontroli NIK Nadleśnictw: Bełchatów i Opoczno dot. nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa,
- w dniu 27.11.2020 r. omówiono wyniki w zakresie prawidłowości wykonywania zabiegów gospodarczych (w tym: odnowienia, poprawki, PIEL, CW, CP⁷⁶),
- w dniu 29.10.2021 r. omówiono wyniki kontroli w zakresie "Sprawdzenia prawidłowości wykonywania zabiegów gospodarczych (odnowienia, poprawki, PIEL, CW),
- w dniu 14.10.2022 r. – przygotowano informację o wynikach kontroli w zakresie wykonywania zabiegów gospodarczych (poprawki, PIEL, CW, CP),
- w dniu 21.04.2023 r. – omówiono wyniki kontroli w zakresie wykonywania zabiegów hodowlanych,
- w dniu 21.06.2023 r. - dokonano sporządzania poprawności szacunków brakarskich, wyznaczenia drzew do wycięcia, udostępnienie powierzchni siecią szlaków, plan/wykonanie pozycji cięć, zlecenie prac,
- w dniu 25.09.2023 r. omówiono wyniki kontroli w zakresie prawidłowości wykonania, ewidencjonowania i rozliczania zabiegów zagospodarowania lasu za okres od 01.01.2023 r.,
- w dniu 30.10.2023 r. omówiono wyniki kontroli w zakresie prawidłowości wykonywania inwentaryzacji szkód od zwierzyny oraz wydatkowania środków finansowych na ochronę leśną przed szkodami od zwierzyny i zatwierdzania rocznych planów łowieckich,
- w dniu 26.04.2024 r. omówiono wyniki kontroli w zakresie poprawności sporządzania szacunków brakarskich, wyznaczenia drzew do wycięcia, udostępnienie powierzchni siecią szlaków, plan/wykonanie pozycji cięć, zlecenie prac.
- Wydział Gospodarki Drewnem w latach 2019-2023 dokonał analiz w zakresie rozmiaru pozyskania drewna (grubizny) względem wielkości planowych, rozmiaru pozyskania średniorocznego drewna narastająco – pozyskanie normatywne, a w latach 2019-2024 – analiz rotacji drewna (zapasu) z uwzględnieniem okresu jego przelegiwania, szacunków brakarskich, realizacji obrotu drewnem tj. planów pozyskania, sprzedaży, zapasu, przychodu względem upływu czasu.
- Wydział Gospodarki Leśnej dokonywał corocznych analiz gospodarki szkółkarskiej (gatunki, wydajność, koszty), realizacji głównych zadań z zakresu hodowli lasu (odnowienia, zalesienia, poprawki, pielęgnacje, czyszczenia wczesne, czyszczenia późne, wyprzedzające przygotowanie gleby, melioracje agrotechniczne), analiz oceny upraw (stopień pokrycia powierzchni, przydatność hodowlana), produkcji szkółkarskiej pod kątem produkcji przez nadleśnictwa gatunków występujących w składach odnowieniowych w PUL. Ponadto:
 - w 2019 r. analizowały dane z grudnia 2018 r. dot. gospodarowania zapasami nasion,
 - w 2020 r. dokonał analizy i weryfikacji „Programu Zachowania Leśnych Zasobów Genowych...” (powierzchnia drzewostanów tworzących bazę

⁷⁶ Kody czynności hodowli lasu: CP- czynności późne; PIEL – pielęgnowanie gleby; CW- czynności wczesne.

- nasienną obecną i prognozowaną, zadania do zrealizowania w przyszłości),
- w 2023 r. dokonał analizy gospodarowania zapasami nasion (gatunki, wydajność, koszty),
- w 2024 r. (2023/2024) dokonał analizy wykorzystywania w procesie odnowienia gatunków biocenotycznych,
- w 2024 r. dokonał analizy zagospodarowania gruntów nieleśnych (rolnych) III, IV i V klasy bonitacji.
- Wydział Ochrony Lasu w latach:
 - 2019 – 2023 r. analizował koszty grodzień,
 - 2019 – 2023 r. analizował szkody w lasach powodowane przez zwierzynę,
 - 2019 - 2023 r. prowadził monitoring populacji chrabąszczy na terenie RDLP w Łodzi,
 - 2019 – 2023 r. analizował zagrożenia lasów od szkodników na podstawie prognozy ZOL,
 - 2019 – 2023 r. dokonał analizy w celu sporządzenia sprawozdania z form ochrony przyrody.

Ponadto analizy dotyczące wpływu zmian klimatycznych na gospodarkę leśną znajdowały się w PUL opracowywanych dla poszczególnych Nadleśnictw, co zostało opisane w pkt. 6a. wystąpienia.

Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że: *„Prowadzone przez wydziały merytoryczne analizy wynikają bezpośrednio z nadzoru i konieczności weryfikowania zaawansowania i skuteczności realizacji celów adaptacyjnych nakreślonych w uregulowaniach wewnętrznych Lasów Państwowych (...). Stwierdzone podczas kontroli i lustracji prowadzonych w poszczególnych Nadleśnictwach problemy i wątpliwości są wyznacznikiem prowadzenia analiz w szerokim spektrum dotyczącym wszystkich jednostek, celem określenia skali powtarzalności ewentualnych zdarzeń gospodarczych, a ich wyniki prezentowane i dyskutowane są na naradach kierownictwa (...).*

(akta kontroli, str.: 1111-1163; 2265)

10. Pozyskiwanie środków na realizację zadań

10a) Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu adaptacji lasów do zmian klimatycznych w latach 2019-2024 było realizowane przez wybrane Nadleśnictwa, przede wszystkim w ramach ogólnopolskich projektów Lasów Państwowych dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej, tj.:

- 1) Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych zrealizowany w ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska). Projekt realizowany przez Nadleśnictwa: Bełchatów, Brzeziny, Kolumna, Radomsko, Grotniki. Łączna wysokość uzyskanego dofinansowania ze źródeł zewnętrznych – 6.120,5 tys. zł,
- 2) Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów zrealizowany w ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2014-2020 (działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska). Projekt realizowany przez Nadleśnictwa Łąck, Kolumna,

Poddębice, Złoczew i Wieluń. Łączna wysokość uzyskanego dofinansowania ze źródeł zewnętrznych –1.668,2 tys. zł,

- 3) Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe zrealizowany w ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna). Projekt realizowany przez Nadleśnictwo Spała. Łączna wysokość uzyskanego dofinansowania ze źródeł zewnętrznych –37,9 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą trwała realizacja I i II edycji ww. programów.

Realizacja zadań ww. programów następowała w poszczególnych Nadleśnictwach przy wsparciu CKPŚ, który pełnił funkcję Jednostki Realizującej Projekt.

Nadleśnictwa brały również udział w procesie aplikacji do kolejnych etapów ww. projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych Unii Europejskiej w perspektywie 2021 – 2027.

Jednostki organizacyjne RDLP w Łodzi w ramach realizowanego przez Lasy Państwowe projektu rozwojowego pn.: *Las Energii* (którego głównym celem jest przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez redukcję krajowych emisji gazów cieplarnianych do atmosfery) pozyskały środki zewnętrzne z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych PV o łącznej mocy 462,47 kW na kwotę 1.216,35 tys. zł.

(akta kontroli, str.: 791-985; 1111-1163)

10b) RDLP w Łodzi za pośrednictwem DGLP w kontrolowanym okresie pozyskał dotacje celowe z budżetu państwa wysokości 81,1 tys. zł na sporządzanie 182 planów zalesienia oraz 78,0 tys. zł na sporządzenie 190 planów inwestycji.

Dotacje celowe z budżetu państwa na sporządzanie planów zalesienia lub inwestycji uzyskiwane były w oparciu o:

- Porozumienie o współpracy⁷⁷ dot. wykonania obowiązków związanych z udzielaniem pomocy finansowej w ramach poddziałania pn. „*Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność Ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska*” objętego PROW na lata 2014-2020,

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027⁷⁸ oraz ustawę z dnia 8 lutego 2023 r. o *Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027*⁷⁹ wraz z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 kwietnia 2023 r. w sprawie *szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach wsparcia inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych oraz w formie premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno leśnych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027*⁸⁰.

(akta kontroli, str.: 1111-1163)

11. Wypełnianie obowiązków informacyjnych.

RDLP w Łodzi w Biuletynie Informacji Publicznej zgodnie z postanowieniami art. 21-24 ustawy ooś zamieszczał wszystkie wymagane ww. przepisami informacje o środowisku i jego ochronie.

(akta kontroli, str.: 2252-2259)

12. Utrudnienia i ograniczenia.

Dyrektor RDLP w Łodzi wskazał na następujące ograniczenia i utrudnienia w zakresie prowadzonej działalności dotyczącej urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych:

⁷⁷ Zawartego w dniu 18.04.2019 r. pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe.

⁷⁸ Zatwierdzony w dniu 31 sierpnia 2022 r. przez Komisję Europejską decyzją nr C(2022) 6018.

⁷⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 261.

⁸⁰ Dz. U. poz. 737, ze zm.

- „Negowanie prowadzonej przez Lasy Państwowe trwałej, wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej.
Pomimo wysiłków leśników, społeczeństwo często nie rozumie potrzeby prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej, co jest niezbędne dla utrzymania ich trwałości. (...).
- Nadmierny wzrost zasobności, wysokości, przyrostu i średniego wieku drzewostanów.
Z wieloletnich pomiarów w lasach, nie tylko Polskich ale i międzynarodowych wynika iż radykalnie wzrosła zasobność lasów i dochodzi obecnie do niemal 300 m³/ha. To na pozór pozytywne zjawisko skutkuje niestety zwiększonym zamieraniem drzew. (...).
- Presja społeczna na zwiększanie udziału starodrzewów z jednoczesnym wzrostem zaburzeń pogodowych.
Najniższa w kraju lesistość województwa łódzkiego (nieco ponad 21%) skutkuje narastającą liczbą konfliktów i ich radykalizacją szczególnie wokół aglomeracji miejskich. Pojawiają się żądania objęcia ochroną ścisłą coraz większych obszarów i zaprzestania cięć zwłaszcza w starszych drzewostanach nazwanych potocznie starodrzewiami, ignorujące zarówno postępujący proces ich zamierania jak i zagrożenia bezpieczeństwa z nim związane przy zachowaniu ustawowej odpowiedzialności w tych aspektach zarządcy terenu – nadleśniczego. (...).
- Dynamiczny rozwój urbanistyczny i zmniejszona podaż gruntów pod zalesienia.
Intensywny rozwój miast oraz niezbędnej infrastruktury (CPK, dróg ekspresowych i autostrad), szczególnie w Polsce centralnej – terenów w zasięgu administracyjnym RDLP w Łodzi, skumulowany w dużej mierze na terenach leśnych z uwagi na komfort i „dostępność” wylesień w porównaniu do wysiedleń skutkuje ubytkiem terenów leśnych, a także powoduje kumulację i izolację zwierzyny (utrudnienie przemieszczania) i potęguje związane z tym szkody w uprawach i młodnikach. (...)
- Wzrost częstości występowania anomalii pogodowych.
Jednym z istotnych czynników wpływających na osłabienie drzewostanów jest obserwowane w ostatnich latach coraz częstsze występowanie pogodowych zjawisk ekstremalnych. Nieprzewidywalne zaburzenia wzorców pogodowych charakterystycznych dla naszej szerokości geograficznej powodują zachwianie wypracowanych w toku ewolucji mechanizmów wzrostu i rozwoju roślin, w tym drzew, jak również mechanizmów obrony przed czynnikami patogenicznymi. (...)
- Prawodawstwo UE wykazujące tendencje do ograniczania stosowania środków ochrony roślin (nawet w produktach nieprzeznaczonych do spożycia). W ramach kompleksowej modernizacji i reorganizacji prawa EU z zakresu polityki ekologicznej, w ramach projektu „Zielony Ład” wprowadzono na ścieżkę legislacyjną projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady⁸¹ Projekt ten przewidywał m.in. zakaz stosowania wszelkich środków ochrony roślin na wszystkich obszarach wrażliwych (...).

(akta kontroli, str.: 1111-1163)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pracownicy RDLP w Łodzi nie zostali przeszkoleni z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu po istotnej zmianie przepisów w 2022 r. wprowadzonych nowelizacją rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej z 2010 r. Powyższe było wbrew zapisom punktu 2.6.1. Instrukcji ochrony przeciwpożarowej

⁸¹ W sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i w sprawie zmiany rozporządzenia UE 2021/2115.

lasu⁸², zgodnie z którym szkolenie z ww. zakresu powinno być powtórzone m.in. przy zmianie przepisów.

Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że: „RDLP w Łodzi w związku ze zmianami przepisów przeciwpożarowych dotyczących terenów leśnych wprowadzonych Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 lutego 2022 r. przeprowadziła szkolenia dla pracowników nadzorowanych nadleśnictw oraz dyżurnych Regionalnego Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego⁸³. Jednocześnie Dyrektor RDLP w Łodzi w trakcie trwania kontroli NIK, zaplanował szkolenie z pierwszej pomocy i ochrony przeciwpożarowej dla wszystkich pracowników biura⁸⁴.”

Szkolenie w tym zakresie zostało przeprowadzone w trakcie kontroli NIK.

(akta kontroli, str.: 1164-1201)

2. W trzech przypadkach dotyczących procedury sporządzania PUL dla Nadleśnictw: Gostynin, Skierniewice i Brzeziny, w Podsumowaniach, o których mowa w art. 55 ust 3 ustawy oś Dyrektor RDLP w Łodzi wskazał, że Dyrektor RDOŚ wydał pozytywną opinię, zgłaszając jednocześnie uwagi, które nie wpłynęły na całościową ocenę projektu PUL, a które zostały uwzględnione. Tymczasem w żadnym z tych przypadków Dyrektor RDOŚ nie wydał opinii pozytywnej do treści przedłożonych projektów PUL, gdyż we wszystkich analizowanych przypadkach zaopiniował te projekty poprzez wniesienie uwag.

W przypadku Nadleśnictw: Gostynin i Skierniewice uwagi wniesione przez Dyrektora RDOŚ do projektu PUL zostały uwzględnione.

W przypadku Nadleśnictwa Brzeziny zgłoszone przez RDOŚ uwagi dotyczyły: „w projekcie dokumentu „Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Brzeziny na lata 2023-2032” w wydzieleniach 51 a, 54 c, d zaplanowano rębnie IVD, jednakże w Programie Ochrony Przyrody dla projektu ww. PUL wskazano, że Nadleśnictwo nie powinno planować realizacji rębni do czasu ustanowienia planu zadań ochronnych i w przypadku utrzymania zapisu w ustanowionym planie zadań ochronnych – całkowicie odstąpić od ich wykonania”. Uwagi te – pomimo deklaracji zawartej w przedmiotowym Podsumowaniu – nie w pełnym zakresie zostały uwzględnione, gdyż w „Opisie taksacyjnym lasu dla PUL”. ujęto działania gospodarcze w oddziale 51a oraz 54c, d, tj. liczbę cięć/nawrotów – rębnie IV D, pow. wydzielenia i pow. zabiegu (ha) oraz procent pozyskania grubizny (20%). Mimo braku zmian w zakresie planowanych rębni na obszarze objętym Planem zadań ochronnych, na potrzebę których zwracał uwagę RDOŚ, projekt PUL został przekazany do zatwierdzenia z informacją, że RDOŚ wydał pozytywną opinię, a zgłoszone uwagi nie wpłynęły na całościową ocenę PUL. Powyższe było działaniem nierzetelnym Dyrektora RDLP w Łodzi.

Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że: „W podsumowaniu PUL znalazł się zapis, że RDOŚ w Łodzi wydał pozytywną opinię, ponieważ zgłoszone uwagi miały charakter informacyjny i nie zawierały stwierdzeń, z których wynikałoby, że realizacja wskazań gospodarczych zapisanych w projekcie PUL, z uwzględnieniem zaleceń zamieszczonych w Programie ochrony przyrody, może negatywnie oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000. W opinii nie wskazano też, żeby Prognoza oddziaływania PUL na środowisko została sporządzona niezgodnie z uzgodnionym zakresem i stopniem szczegółowości.

⁸² Instrukcja wprowadzona zarządzeniem Nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych, zw. dalej Instrukcją z 2019 r.

⁸³ 1) szkolenie dla pracowników nadleśnictw odpowiedzialnych za ochronę przeciwpożarową terenów leśnych (17.03.2023 r. i 26-27.02.2024 r.), 2) Szkolenie dla dyżurnych Regionalnego Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego (coroczne, ostatnie z dnia 20.03.2024 r.)

⁸⁴ Szkolenie zaplanowane i zrealizowane na 27.09.2024 r.

W związku z tym uznano, że w kontekście zatwierdzania planu urządzenia lasu, opinia jest pozytywna i umożliwia jego dalsze procedowanie. Należy jednak przyznać, że słowo „pozytywna” ma charakter oceny przedmiotowej opinii i nie powinno się znaleźć w dokumencie, jakim jest podsumowanie PUL. Zostało to przekazane pracownikom merytorycznym i będzie uwzględniane przy sporządzaniu podobnych opracowań w przyszłości.”

W sprawie nieuwzględnienia uwag wniesionych przez RDOŚ w Łodzi, Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że: „Przy uwadze dotyczącej rębni zaplanowanych w wydzieleniach 51-a, 54-c, -d w obszarze Natura 2000 PLH100017 Buczyna Janinowska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi wskazał, że „w najbliższym czasie zostaną wydane odpowiednie zarządzenia” w sprawie planów zadań ochronnych. Projekty przedmiotowych zarządzeń zostały wyłożone do konsultacji społecznych w dniu 31.05.2024 r. Wykonawca opracowujący projekt PUL wg stanu 1.01.2024 r., nie miał możliwości uwzględnienia ich przy sporządzaniu m.in. planu cięć, który jest zamykany w ostatnim kwartale ostatniego roku obowiązywania poprzedniego PUL. W obszarze Natura 2000 Buczyna Janinowska, wobec braku planu zadań ochronnych, zaplanowano rębnie stopniowe, rekomendowane jako jeden z optymalnych sposobów użytkowania i kształtowania kwaśnych buczyn (siedlisko przyrodnicze 9110) w ramach prowadzonej gospodarki leśnej. W związku z przedstawieniem przez RDOŚ projektu PZO, umożliwiającego realizację rębni stopniowych na większości obszaru Buczyna Janinowska, ale przewidującego również objęcie 3 wydzieleń ochroną zachowawczą, Wykonawca wprowadził odpowiedni zapis w Programie ochrony przyrody, uwzględniający planowane ograniczenia: „w związku z tym, że w projekcie planu zadań ochronnych przewidziano ochronę zachowawczą tych wydzieleń, Nadleśnictwo nie powinno planować realizacji rębni do czasu ustanowienia PZO. W przypadku utrzymania zapisu w ustanowionym PZO – całkowicie odstąpić od ich wykonania” (POP rozdz. 9.5. Ochrona siedlisk przyrodniczych, str. 216. Tabela: Działania ochronne dla przedmiotów ochrony Obszaru Natura 2000 Buczyna Janinowska). Zapis ten został przytoczony w opinii RDOŚ, co rozumiemy, jako akceptację przyjętego rozwiązania. Bezpośrednio po ogłoszeniu zarządzeń RDOŚ, dotyczących obszarów Natura 2000, RDLP w Łodzi wystosowała też pismo przypominające do Nadleśnictwa, z poleceniem uwzględnienia zapisów ustanowionych PZO w trakcie prowadzenia gospodarki leśnej na ich obszarów.”

(akta kontroli, str.: 136-176; 1255-1431; 2266-2269)

- 3) W okresie objętym kontrolą Dyrektor RDLP w Łodzi wbrew obowiązкови określoneму w art. 34 pkt 2c ustawy o lasach oraz § 4 pkt 5 regulaminu organizacyjnego⁸⁵ w niewystarczający sposób sprawował nadzór nad zadaniami realizowanymi w Nadleśnictwach: Brzeziny, Grotniki i Spała, w wyniku czego nie wykrył następujących nieprawidłowości:
- a) w Nadleśnictwach: Brzeziny, Grotniki, Spała nie zostali przeszkoleni pracownicy z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, którego zakres i tematyka uwzględniałyby istotne zmiany przepisów rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej lasu z 2010 r., którego wymóg określony został w Instrukcji z 2019 r.,
 - b) w Nadleśnictwach: Brzeziny, Grotniki i Spała niezgodnie z wymogami określonymi w Instrukcji z 2019 r. opracowano dokumenty dotyczące sposobów postępowania na wypadek pożaru lasu (na lata 2019-2023), nieterminowo uzgadniano ich treść oraz nie uzgodniono ich aktualizacji z niektórymi właściwymi miejscowo komendami PSP,

⁸⁵ Zarządzenie nr 38/2023 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów państwowych w Łodzi z dnia 4 grudnia 2023 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego w biurze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi.

- c) w Nadleśnictwach: Brzeziny, Grotniki i Spała stwierdzono przypadki nieprzeprowadzania wizji w terenie w odniesieniu do prac w zakresie gospodarki leśnej, wbrew obowiązкови określoneму w § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wymagań dobrej praktyki, nieterminowego jej przeprowadzania oraz nierzetelnego prowadzenia dokumentacji w zakresie dobrych praktyk,
- d) w Nadleśnictwach: Brzeziny i Grotniki książki obiektu budowlanego dla zbiorników wodnych retencyjnych prowadzone były niezgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie KOB⁸⁶. Ponadto w czasie użytkowania tych zbiorników nie wykonano obowiązkowych przeglądów okresowych stanu technicznego, wbrew art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane⁸⁷,
- e) w Nadleśnictwie Brzeziny nie dopełniono obowiązków informacyjnych, polegających na braku publikowania na stronie BIP Nadleśnictwa części dokumentów związanych z PUL,
- f) w Nadleśnictwie Spała rozmieszczenie punktów czerpania wody wykorzystywanych do celów przeciwpożarowych nie zapewniało zachowania odległości od dowolnego punktu położonego w lesie do najbliższego punktu czerpania wody, nie większej niż 5 km, co stanowiło naruszenie § 39 ust. 15 pkt 1 lit. b 4 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej z 2010 r.

(akta kontroli, str.: 1432-2251)

W sprawach dotyczących ochrony przeciwpożarowej Dyrektor RDLP w Łodzi wyjaśnił, że wystosował odpowiednie pismo⁸⁸ do podległych Nadleśnictw przypominające o obowiązku spełniania wytycznych ochrony p.poż budynków oraz przeprowadził szkolenie p.poż dla pracowników Nadleśnictwa Brzeziny. Dyrektor poinformował również o zaplanowanym na 2025 r. szkoleniu z tego zakresu dla wszystkich pracowników Nadleśnictw odpowiedzialnych za ochronę p.poż. W sprawie przeprowadzania wizji terenowych, Dyrektor poinformował o zaplanowanej jeszcze w 2024 r. kontroli funkcjonalnej w pięciu Nadleśnictwach obejmującej m.in. weryfikację przeprowadzania lustracji terenowych przed przystąpieniem do prac z zakresu gospodarki leśnej. Dyrektor wyjaśnił również, że RDLP w Łodzi zaplanuje również tego rodzaju kontrole w 2025 r. oraz omówi przedmiotową tematykę na corocznej naradzie z kierownictwem Nadleśnictw. W sprawie wypełniania przez Nadleśnictwa wymagań prawa budowlanego, Dyrektor wyjaśnił, że zagadnienia te są przedmiotem organizowanych przez RDLP w Łodzi szkoleń, kontroli funkcjonalnych oraz narad kierownictwa jednostek organizacyjnych z Dyrektorem RDLP. W związku z niedopełnieniem przez Nadleśnictwo Brzeziny obowiązków informacyjnych, RDLP w Łodzi zaplanuje w 2025 r. kontrole w tym zakresie w podległych Nadleśnictwach.

(akta kontroli, str.: 1245-1254)

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zwiększenie nadzoru nad podległymi jednostkami organizacyjnymi w ramach realizowanych przez nich zadań z zakresu prawidłowości prowadzenia gospodarki leśnej.

⁸⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego; Dz.U. 2003 r. Nr 120, poz. 1134; dalej: rozporządzenie w sprawie KOB – uchylone z dniem 31.12.2022 r. Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie książki obiektu budowlanego oraz systemu Cyfrowa Książka Obiektu Budowlanego; Dz. U. z 2022 r. poz. 2778 – weszło w życie 01.01.2023 r.

⁸⁷ Dz.U. z 2024 r., poz. 725, dalej: ustawa Prawo budowlane.

⁸⁸ Pismo z dnia 4.10.2024 r. przypominające o upływie w 2025 roku okresu przejściowego dla spełnienia wymagań określonych w Rozporządzeniu MSWiA z dnia 20 lipca 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 14 października 2024 r

Kontroler
Marek Tarnawski
Doradca techniczny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektora
Piotr Walczak
z up.
Grażyna Tuzikiewicz-Gnitecka
p.o. Wicedyrektor

/podpisano elektronicznie/